

11 MILJÖSKYDD, HÄLSA OCH SÄKERHET

11.1 ALLMÄNT

Miljö, hälsa och säkerhet är centrala begrepp i samhällsplaneringen och lyfts särskilt fram både i plan- och bygglagen och miljöbalken. Skilda miljö- och riskfaktorer kan på olika sätt påverka människors hälsa och säkerhet eller miljön. Det kan ske direkt t.ex. genom en olycka eller indirekt genom miljöskador på lång sikt. Miljö- och riskfaktorer kan också påverka människor indirekt genom oro för hälsa och säkerhet och på så sätt skapa försämrad livskvalitet.

De flesta av människans aktiviteter för med sig mer eller mindre stor påverkan på vår omgivande miljö. Vissa verksamheter kan medföra omedelbara problem medan andra kan utgöra allvarliga hot miljön på lång sikt. En ökad medvetenhet om detta har under de senaste decennierna vuxit fram i stora delar av världen

De globala frågorna måste lösas på nationell nivå eller genom internationella avtal. Kontroll av miljöns förändringar och åtgärder som syftar till förbättringar måste dock även vara ett av den kommunala planeringens viktigaste mål. För att komma till rätta med miljöproblemen är det också viktigt att inse att många små utsläpp sammanlagt kan vara mer betydelsefulla än några få stora och mer ”spektakulära” utsläpp.

Kommunen antog 1992 en miljövårdsplan. I stora delar är denna fortfarande aktuell. En mer samlad uppföljning av i vilken grad miljövårdsplanens mål har kunnat genomföras redovisades 2003. Kommunen avser också att omarbete miljövårdsplanen med utgångspunkt från de nationella och regionala miljö kvalitetsmålen. Orust kommun har, tillsammans med Tjörn och Stenungsund, för 2007 fått bidrag från Miljömålsrådet för att påbörja ett gemensamt lokalt miljömålsarbete.

Enligt ”lag om Skydd mot olyckor” skall kommunen upprätta handlingsprogram för den skadeförebyggande verksamheten och för räddningstjänstens organisation och funktion. Ett sådant handlingsprogram har antagits av kommunen under 2006. Syftet är bl.a. att skapa förutsättningar för dels för ett övergripande olycksförebyggande arbete inom kommunen och dels att kontinuerligt följa upp och utvärdera räddningstjänstens operativa organisation.

I ett internationellt perspektiv har Sverige en väldigt bra folkhälsa och ligger världstrea när det gäller medellivslängd. Vi lever längre men mår inte alltid bättre – den psykiska ohälsan ökar och det är fortfarande stora sociala skillnader i hälsa. En god hälsa ger en ökad tillväxt genom att vi t.ex. arbetar effektivare och är i mindre behov av vård, vilket medför minskade vårdkostnader. Förebyggande arbete och insatser utanför sjukvården är det viktigaste sättet att påverka hälsan därför har kommunen en viktig roll i det arbetet. Exempel på kända bestämningsfaktorer som påverkar hälsan är: uppväxtmiljön, brist på inflytande, stress, brist på sömn, fysisk aktivitet, alkohol och andra droger.

I Orust kommun finns sedan 1995 ett Folkhälsoråd som bereder och beslutar om folkhälsoinsatser lokalt i kommunen. Folkhälsoarbetet regleras genom avtal med Hälso- och sjukvårdsnämnden i Norra Bohuslän.

STÄLLNINGSTAGANDE

Kommunens grundsyn är att samhällsutbyggnaden skall ske så att nya riskkällor så långt möjligt undviks och att effekterna av befintliga riskkällor reduceras och om möjligt elimineras. Kommunens övergripande mål enligt handlingsprogrammet är bl.a. att:

- Bofasta, sommarboende och besökare skall känna att Orust är en trygg och säker kommun att vistas i
- Den som bedriver verksamhet inom kommunen skall känna att Orust kommun prioriterar säkerhetsfrågorna
- Alla som bor och/eller verkar på Orust skall genom förebyggande åtgärder medverka till att skapa en trygg och säker miljö

Varje år skall ett åtgärdsprogram tas fram i syfte att konkretisera insatserna och ge underlag för budget och verksamhetsplaner. Handlingsprogrammet utgör grunden för åtgärdsprogrammet.

Den svenska folkhälsopolitiken utgår från elva målområden som fokuserar på de faktorer i samhället som påverkar folkhälsan, det vill säga på livsvillkor, miljöer, produkter och levnadsvanor. Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Folkhälsorådet på Orust har en viktig roll i att prioritera de insatser som skall bedrivas och har framför allt prioriterat följande mål:

- Trygga och goda uppväxtvillkor
- Delaktighet och inflytande i samhället
- Ökad fysisk aktivitet och goda matvanor
- Skadesäkra miljöer
- En hälsosam ålderdom
- Minskat bruk av tobak och alkohol och ett samhälle fritt från narkotika.

En viktig förutsättning för ett bra folkhälsoarbete är att det är integrerat i kommunens ordinarie arbete och sker i bred samverkan med andra aktörer som t ex primärvården, föreningsliv, studieförbund, frivilligorganisationer och näringsliv.

Miljöbalkens portalparagraf syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Utöver skyddet av människans hälsa och miljö skall den biologiska mångfalden bevaras, värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas, användandet av mark, vatten och fysisk miljö skall tryggas för en långsiktigt god hushållning och återanvändning/återvinning av material, råvaror och energi främjas så att kretslopp uppnås.

Kommunerna har därför ett lokalt ansvar att anpassa riksdagens miljömål och besluta om lokala mål. Lokalt miljömålsarbete integreras i kommunens ordinarie miljöarbete, arbetet med hållbar utveckling, fysisk planering, byggnadsvård, trafikplanering, Agenda 21 och folkhälsoarbetet. För Orusts del prioriteras särskilt miljömålen;

1. Grundvatten av god kvalitet
2. Hav i balans, levande kust och skärgård
3. Levande sjöar och vattendrag
4. Ingen övergödning
5. Giftfri miljö
6. God bebyggd miljö
7. Säker strålmiljö

11.2 LUFT

Det moderna samhället genererar en stor mängd olika förorenande utsläpp i atmosfären. De föroreningar, med bl.a. svavel- och kväveföreningar, som påverkar luftmiljön på Orust kommer i stor utsträckning från hela nordvästra Europa. Dessa föroreningar spås på vid olika vindriktningar med utsläpp från Göteborg och Stenungsund samt E6. I jämförelse med dessa utsläppsställen är de lokala föroreningarna mycket små.

Luftföroreningarna har försurande inverkan på mark och grundvatten, negativ inverkan på växtligheten och kan påverka människors hälsa.

De lokala utsläppskällorna är främst:

- Trafiken
- Lokaluppvärmning
- Vissa verksamheter

Trafiken

Trafiken står för närmare 70 procent av de totala koldioxidutsläppen på Orust. Kommunens glesa bebyggelse och den stora arbetspendlingen innebär ett stort bilberoende. Detta avspeglar sig också i statistiken när det gäller utsläpp av koldioxid från trafiken per invånare. Orustborna genererar cirka 20 procent mer koldioxidutsläpp per invånare i trafiken än genomsnittet i Sverige. Sommartid förekommer också en omfattande turisttrafik. Även båttrafiken står för relativt stora utsläpp under sommarperioden.

Den utspridda strukturen innebär samtidigt en utspridning av utsläppen. Detta innebär att ingen plats på Orust ligger i närheten av de gränsvärden för tillåtna föroreningsmängder som anges i gällande miljö kvalitetsnormer.

Lokaluppvärmning

Hushållens energianvändning på Orust kommer endast till cirka 18 procent från fossila bränslen vilket är en låg andel jämfört med riket i övrigt. El i kombination med biobränsle är den vanligaste uppvärmningsformen när det gäller Orust bostäder. Industrin har en betydligt större andel utnyttjande av fossila bränslen i sin energianvändning, men industrins totala energiförbrukning är dock relativt begränsad i jämförelse med hushållens totala konsumtion. Totalt svarar industrin, hushållen och olika servicefunktioner tillsammans för cirka 25 procent av koldioxidutsläppen i kommunen.

Verksamheter som påverkar luftmiljön

Verksamheter i kommunen som kan påverka luftmiljön lokalt är bl.a:

- Vissa industrier där plastning och lackning med mera förekommer samt fisk- och musselberedningsindustrier
- Djurproduktionsanläggningar och gödsling av åkrar
- Avloppsreningsverk
- Avfallsdeponier
- Utsläpp från lokala energikällor (rökgaser från fastbränsleverksamheter)

STÄLLNINGSTAGANDE

Inom utpräglade tätbebyggelseområden uppstår under särskilt vinterhalvåret omgivningshygieniska problem (sot-, rök- och luktstörningar) som härrör från användning av vedpannor som inte är miljögodkända och saknar ackumulatortank samt braskaminer.

I synnerhet för allergiker kan dessa lokala utsläppskällor utgöra en allvarlig hälsorisk. Kommunen saknar i nuläget generella bindande restriktioner om hantering av vedeldning inom tätort. Möjlighet finns att införa miljökrav och restriktioner i de lokala hälsoskyddsföreskrifterna. I nuläget regleras installationerna vid en bygganmälan. Olägenheter som uppstår i specifika fall regleras inom ramen av kommunens tillsyn.

Kommunen bör fördjupa underlaget för en bedömning av hälsoriskerna.

För bevakning av effekterna av de mer ”storskaliga” luftföroreningarna deltar kommunen i ett regionalt miljöövervakningssystem där bl.a. förekomst av skogsskador samt mark- och vattenförsurning studeras. När det gäller de lokala föroreningsskällorna bedriver kommunen ett fortlöpande tillsynsarbete.

Kommunen har en ambition att förbättra möjligheterna att utnyttja kollektivtrafiken vid arbetspendling med mera för att på så sätt reducera bilåkandet.

De planerade förbifarten runt Henåns centrum kommer att innebära mindre trafik genom centrumområdet och förbi skolan och därmed kommer också minskade störningar i form av buller och avgaser att minska. Den planerade nya fasta broförbindelsen mot fastlandet från Svanesund kommer att reducera trafiken i Svanesunds centrala delar.

Kommunen har tagit fram en energiförsörjningsplan där bl.a. en övergång till förnyelsebara energikällor och minskning av utsläppen växthusgaser är centrala mål. Närvärmeanläggningar för förnyelsebara bränslen (flis, pellets etc.) har byggts i Henån och planeras i Ellös och Svanesund. Dessa anläggningar ersätter flera oljeeldade anläggningar.

Lokalisering av ny bostadsbebyggelse skall undvikas inom områden som är eller kan förväntas komma att bli exponerade för lokala störningskällor.

11.3 HAVSMILJÖN

Den marina miljön är hotad på många sätt. Föroreningarna i havet runt Orust kommer till stora delar från utsläppskällor utanför kommunen. Den baltiska strömmen för delvis utsötat Östersjövatten upp längs västkusten. Detta vatten påverkas också av utloppen från bl.a. Göta- och Nordre älv. Inte minst dessa älvar för stora mängder näringsämnen ut i havet.

Verksamheter inom kommunen, som på olika sätt påverkar havsmiljön är bl.a:

- Utsläpp från kommunala och enskilda avlopp
- Industri
- Jordbruk
- Sjötransporter
- Båtsport
- Fiske och havsbruk

Kommunerna Stenungsund, Uddevalla, Kungälv, Tjörn och Orust tilldelades tillsammans med föreningarna Sportfiskarna och Naturskyddsföreningen under 2004 ett gemensamt lokalt naturvårdsanslag för utredning av fjordområdet innanför Tjörn - Orust. Projekt titeln ”8 fjordar” är en kunskapsöversikt över fjordsystemets natur- fiske- och miljö.

Underlagsmaterialet skall användas till framtida projekt och beslut om hur havsområdet skall skyddas. Projektets mål skall nås på gemensam grund och uppfylla regeringens miljömål ”Hav i balans samt en levande kust och skärgård”. Kunskapsöversikten färdigställdes under 2006.

Utsläpp från kommunala och enskilda avlopp

Utsläppen från kommunens avloppsreningsverk svarar för en relativt liten del av de totala utsläppen av näringsämnen till havet. Påverkan på havsmiljön kan dock förekomma lokalt i anslutning till utsläppspunkterna. Inom kommunen finns också ett stort antal enskilda avlopp. De enskilda avloppen bedöms svara för närmare 90 procent av hushållens totala utsläpp av fosfor i havet.

Kommunen har med början 1991 inventerat samtliga enskilda avlopp med wc-anslutning. Det totala beräknade utsläpps begränsningen av insatta åtgärder för samtliga avlopp som berör totalt ca 1000 fastigheters avlopp. Fortfarande återstår inventering av övriga avlopp (bad-disk-tvätt) samt en fortlöpande översyn av äldre avloppssystem. Åtgärderna beräknas bl.a. kraftigt ha reducerat fosforutsläppet till sjöar/vattendrag och havet med ca 1500 kg.

Naturvårdsverket presenterat nya allmänna råd från juli 2006. Utsläppskraven för respektive område utförs efter normal eller hög skyddsnivå. För Orust del prioriteras särskilt kustområdet och i princip hela kommunen bedöms tillhöra högsta skyddsnivån.

Orust kommun har under 2006 i samverkan med grannkommunerna Tjörn, Stenungsund, Uddevalla och Kungälv påbörjat arbete med en avloppspolicy för enskilda VA-lösningar och lokal VA-policy.

Industri

Industriell verksamhet medför i många fall en påverkan på havet dels indirekt genom utsläpp av luftföroreningar och dels direkt genom utsläpp av föroreningar i havet.

Inom kommunen finns inga stora processindustrier med direktutsläpp i havet. Fisk- och musselberedningsindustrin genererar begränsade utsläpp som i den totala föroreningsbilden kan förefalla relativt marginella, men som lokalt i anslutning till utsläppsställena kan förorsaka en del störningar.

Fiskberedningsindustrin i Ellös har utöver egen reningsanläggning även efterföljande rening via kommunens avloppsreningsverk.

Jordbruk

Användningen av konstgödsel och bekämpningsmedel i jordbruket medför liksom spridning av stallgödsel på frusna marker ett läckage ut i bäckar och vattendrag. Utöver den direkta avrinningen utgör markläckage från jord- och skogsbruket ett betydande tillskott av närsalter. Detta innebär att grunda bottnar vid bäckarnas utflöde i havet utsätts för föroreningar och övergödning.

Kommunen har genomfört en inventering av de marina bottarna runt Orust. Denna inventering pekar på en tydlig föroreningspåverkan på grundområdena vid många av åmynningarna. Många av dessa grundområden är av mycket stor betydelse som reproduktionsområde för fisk med mera. Särskilt Stigfjordenområdet är en känslig recipient som har ett högt marinbiologiskt skyddsvärde. Känsligheten för påverkan förstärks av att vattenutbytet sker relativt långsamt genom de trånga havssunden. Stigfjorden är också ett så kallat Natura 2 000 område.

Sjötransporter

Transporter till och från hamnar i eller utanför kommunen innebär framförallt att olyckor kan inträffa. Särskilt allvarligt blir det när kemikalier och oljor är inblandade då miljökonsekvenserna kan bli mycket omfattande.

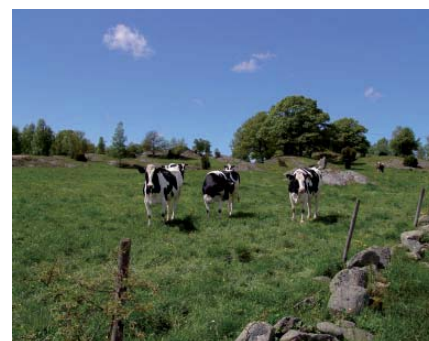
När det gäller fiskindustrin innebär en omlokalisering från väg till båttransporter betydande fördelarna ur miljösynpunkt. Transport med båt utgör ett miljömässigt och ur energisynpunkt bra alternativ.

Båtspor

Runt Orust kustområden förekommer en mycket omfattande båtsportverksamhet. Båtspor ten tycks dessutom öka i omfattning år från år. Båtspor utövas av såväl helårs- och fritidsboende som besökande.

Båtspor ten kan påverka havsmiljön på olika sätt t.ex. genom hamnanläggningar, bojför tönjningar och båtuppläggning. Rester av giftiga båtbottnfärger kan påverka havets organismer på olika sätt. Det finns också belägg för att utombordsmotorer av 2-taktstyp, som fortfarande är vanliga, ger stora föroreningar i vattnet. En bredare övergång till alkylatbensin och 4-taktsmotorer kan eliminera denna miljöstörning. Detta förutsätter dock anpassningar i lagstiftning och centrala regelsystem.

Även muddring och utfyllnader samt läckage vid underhåll och skötsel av båtarna kan ge skador på den marina miljön.

Fiske och havsbruk

Ett varsamt bedrivit kustfiske med hållbart uttag utgör ingen fara för havet. Havsbruk i form av främst musselodling bedöms ha en positiv effekt på havsmiljön genom att musslorna fungerar som ett slags ”reningsverk”, som filtrerar bort stora mängder närsalter.

STÄLLNINGSTAGANDE

Det är angeläget att åtgärdsarbetet inom ett gemensamt vattenområde fördjupas över kommungränserna. Gemensamma kravspecifikationer för miljön är att föredra för att garantera ett effektivt utfall av insatta åtgärder. Kommunerna har alltid en betydande roll när det gäller att omsätta lokala miljökrav i en gemensam viljeinriktning. Möjligheten att ansöka om EU-anslag förbättras betydligt med en gemensam kommunal plattform.

Åtgärdsinsatserna bör utföras utifrån EU:s vattendirektiv och i samråd med den vattenområdesmyndighet som nyligen tillsatts inom länsstyrelsen i Västra Götaland. Vattenmyndigheten för Västerhavets vattendistrikt bör ha en övergripande roll genom samordning av kommunernas och övriga intressenters arbete. Vattenmyndigheten har påbörjat ett arbete att inom delområden ta fram miljöövervakningsprogram, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner. I detta läge är det naturligt med fortsatt planering av åtgärdsarbetet inom fjordsystemet i nära samråd med Vattenmyndigheten.

Kommunen skall verka för att föroreningen av havet skall begränsas. Detta skall ske genom bl.a. följande åtgärder:

- För att minska utsläppen av främst fosfor i havet är det angeläget att fler fastigheter ansluts till reningsanläggningar där även högggradig fosforreduktion sker. Kommunen har också sedan flera år bedrivit ett omfattande arbete med att förbättra enskilda avloppsanläggningar. För närvarande prioriteras en anslutning av Kungsviken till kommunens VA-anläggning. Ur miljösynpunkt är det av största vikt att avloppen ansluts till kommunalt verksamhetsområde eller VA-samfälligheter där så är möjligt tekniskt och ekonomiskt. Alternativt att enskilda avlopp i första hand prövas med anslutning till gemensamhetsanläggningar. Skötsel aspekter och mindre nettoutsläpp per fastighet innebär några tänkbara fördelar för gemensamma avloppssystem.
- Kontroll sker fortlöpande av industrins utsläpp. Industrins utsläppsvillkor regleras i respektive tillståndsbeslut.
- Kommunen skall på olika sätt i samverkan med berörda verksamheter verka för att läckage av näringsämnen från jordbruket kan reduceras.
- En successiv teknisk förbättring av de kommunala reningsverken skall ske. Kommunen vill också verka för att fler fastigheter kan anslutas till kommunens reningsverk. Kommunens ambition är att på sikt anlägga ett gemensamt avloppsreningsverk för Västra Orust.
- Arbetet med att förbättra olika enskilda avloppsanläggningar skall fortsätta. Naturvårdsverkets nya allmänna råd från juli 2006 och utarbetandet av en lokal VA-policy är en utgångspunkt för detta arbete.

- Vid anläggandet av nya båthamnar eller utbyggnad av befintliga hamnar skall endast sådana områden väljas där utbyggnaden kan ske utan att stora marinbiologiska värden skadas.
- Kommunen är positiv till en fortsatt utveckling av olika former av havsbruksverksamheter.

11.4 SJÖAR OCH VATTENDRAG SAMT GRUNDEVATTEN

Orust har ett stort antal vattendrag med högt biologiskt värde och som i många fall är havsöringsförande. Även Orust många sjöar har ett högt värde ur naturvårdssynpunkt.

Många av västkustens sjöar är stark påverkade av nedfallande sura föroreningar. Kommunen har med början 1976 provtagit sjöarna ur försurningssynpunkt. Undersökningarna utvisar stabila alkalinitets- och PH-värden i Orust sjöar. Problemen med försurning är således ganska måttliga på Orust. Istället är övergödning och igenväxning det största hotet i de flesta av vattenmiljöerna.

Grundvattentillgången i kommunen är inte jämt fördelad. Inom vissa områden råder påtaglig kapacitetsbrist och även kvalitativa försämringar på grund av hög järn-, fluorid-, radon-, och salthalt. Särskilt kapacitetsuttaget och salthalten utgör betydande begränsningar inom vissa möjliga utbyggnads- och exploateringsområden t.ex. Råssön och Lavön.

Utsläpp av avloppsvatten innebär risk för förorening av såväl yt- som grundvatten. Detta kan givetvis också innebära risker för att befintliga vattentäkter skadas. Kring kommunens vattentäkter vid Rödsvattnet och Korskillan har inrättats särskilt skyddsområde. För närvarande pågår en revidering av kommunens vattenskyddsområden.

STÄLLNINGSTAGANDE

Kommunen skall verka för att utsläppen av näringsämnen i sjöar och vattendrag från enskilda avlopp och från jordbruket begränsas. Vid nyanläggning av enskilda avlopp skall tillses att höggradig reduktion sker av organiskt material och fosfor samt att smittämnen inte kan nå grund- eller ytvatten.

Kommunen arbetar med att inventera och åtgärda enskilda eller samfälliga avloppsanläggningar så att de uppfyller miljöbalkens grundläggande krav på godtagbar slamavskiljning och efterföljande rening. Vattenområdets känslighet för ytterligare tillförsel av övergödande ämnen kan motivera förstärkta utsläppskrav utöver de generella krav som anges i miljöbalken.

Av stor betydelse för påverkansbilderna är naturligtvis var avloppsutsläppet är lokaliserat. Möjligheterna att sanera bristfälliga avlopp är delvis en

funktion av lämplig teknik, men även att samlokalisera avloppen till krav på bildande av gemensamhetsanläggningar.

Nyanlagda avloppsanläggningar har i regel en god avloppsrening, medan äldre avloppssystem efter tilltagande ålder förlorar i effektivitet (särskilt fosfor). Flertalet avlopp som förlagts i markområden med övervägande täta jordar (lerhaltiga) är av typen markbäddar. Kommunen bör också sträva efter att där så är möjligt möjliggöra kommunal avloppsanslutning inom särskilt prioriterade områden.

Tillgången till ett godtagbart konsumtionsvatten (såväl kvalitativt som kvantitativt) skall vara vägledande vid en bedömning av ett specifikt områdes utvecklingspotential och därmed val av lämpliga avloppslösningar. Särskilt viktigt är detta vid bedömning av omvandlingsområden (där fritidshus omvandlas till helårsboende). Risken är annars att kommunen i en bristsituation behöver förstärka vattenöverföringen till områden som är perifert belägna i förhållande till kommunens egna anläggningar.

En annan framkomlig väg att minska föroreningarna kan vara att anlägga våtmarker. Arbetet bör ta fasta på att inte enbart återskapa våtmarker utan även "nyskapande" av vattenspeglar och småvatten i landskapet. För detta arbete krävs ett förbättrat kunskapsunderlag, inventeringar, samråd med intressenter med mera.

11.5 FÖRORENADE OMRÅDEN

Kommunen har inventerat Bergs före detta deponi samt Töllås före detta gruva. Rapporterna har tillsänts länsstyrelsens miljöskydds-enhet. För båda objekten skall ett kontrollprogram samt vissa återställningsåtgärder fastställas. Arbetet omfattar även ansvarsutredningar. Kommunen är ansvarig för Bergs f.d. deponi.

Månsemyrs avfallsanläggning utgör ett pågående objekt med fastställt tillstånd och kontrollprogram.

Utredning av markområdet vid Kårehogen (Skogsvårdsstyrelsens f.d. plantskola) pågår avseende tidigare användning av DDT. Utredningen av markområdet skall ta ställning till krav på lämpliga efterbehandlingsmetoder.

Nedlagda bensinstationer (SPIMFAB- objekt) har också inventerats. Detta arbete har slutförts och rapporterats till Länsstyrelsen.

STÄLLNINGSTAGANDE

Kommunen skall i samråd med länsstyrelsen ta fram en handlingsplan för förorenade områden. Ny bostadsbebyggelse medges ej i närheten av förorenade områden.

11.6 VERKSAMHETER MED SÄRSKILDA RISKER ELLER STÖRNINGAR

Inom kommunen finns ett antal verksamheter där olyckor kan innebära skaderisk för omgivningen. Exempel på sådana verksamheter är:

- Industrier som magasinerar stora mängder plast
- Bildäckslager
- Försäljningsställen för bensin och gasol
- Hamnanläggningar
- Fritidsbåtshamnar – större och hårt belastade gästhamnar
- Campingplatser

Exempel på verksamheter som kan förorsaka störningar t.ex. i form av buller, lukt eller på annat sätt är:

- Skjutbanor
- Vindkraftverk
- Bergtäkter/krossanläggningar
- Djurstallar i anslutning till aktiva jordbruksföretag och ridverksamhet (kan sprida lukt och allergener).

STÄLLNINGSTAGANDE

Nya bostäder skall inte lokaliseras i anslutning till befintliga verksamheter som innefattar risker för utsläpp av giftiga ämnen eller gaser eller som kan generera störningar i form av lukt och buller.

Nya verksamheter som kan medföra störningar eller risker för omgivningen skall placeras på ett sådant avstånd från bostadsbebyggelse att påtaglig olägenhet ej uppstår. När det gäller etablering av nya vindkraftverk (större än 0,5 MW) bör avståndet till bostadsbebyggelse vara minst 500 meter. Vid etablering av flera verk i grupp bör avståndet till bostadsbebyggelse vara minst 600 meter.

Säkerheten i småbåtshamnarna bör ses över särskilt med hänsyn till gasolhantering.

Problematiken med nylokalisering av häststallar har ökat och ställer krav på en genomtänkt fysisk planering så att allergier inte uppstår. Socialstyrelsen har i meddelandeblad (juni 2004) lämnat ett underlag för bedömning av skyddsavstånd mellan bostäder och hästhållning. Särskilt viktigt är det att bedöma allergiaspekterna vid lokalisering av häststall. Socialstyrelsens meddelandeblad innehåller en sammanställning av rättsfall. Efter detta datum har det tillkommit ytterligare rättsfall som belyser problematiken. Socialstyrelsen anser att vad som kan betraktas vara ett rimligt avstånd i hög grad är något som avgörs från fall till fall.

Enligt Boverkets Allmänna råd 1995:5 är riktvärde för skyddsavstånd då tätortsutbyggnad sker i närhet av djurhållande jordbruk 500 meter. Störningar som kan uppstå i samband med djurhållning är framförallt lukt, buller och ansamlingar av flugor. Naturvårdsverkets tidigare Allmänna råd 89:6 rekommenderar 200 meter.

Enligt Naturvårdsverkets Allmänna råd 89:6 bör dock mindre avstånd än ovanstående kunna godtas om det gäller enstaka hus i jordbruksbyggd. Avstånd på 130 meter mellan gödselbrunn och bostadshus har godtagits. Flytgödselbrunnar utgör en större luktolägenhet än vad gäller för fastgödselhantering på platta.

Kommunen anser att vid en avvägning av lämpligt avstånd mellan etablering av stallbyggnad och närliggande bostäder bör även ingå att bedöma lämpligt antal hästar som skall hållas i anläggningen och gödselhanterings lokalisering.

Generellt gäller att större verksamheter d v s stallbyggnader med 5 eller fler hästar skall förprövas av länsstyrelsen. Rimligen ställer en verksamhet av större omfattning krav på säkerställande av större skyddsavstånd för att förebygga att olägenheter uppstår för omgivningen.

Socialstyrelsen hänvisar generellt till minst 200 meters avstånd mellan lokalisering av häststall och bostäder. Rättsfallen inom området är inte entydiga, utan ger snarare stöd för att hästhållning (stall och rasthage) kan tillåtas inom betydligt närmare avstånd än rekommenderade 200 meter. Se Miljödomstolens beslut (MD 2005, Ekerö kommun, M30293-2004) samt Miljödomstolens beslut (MD 2005, Norbergs kommun, M866-2005).

Kommunen anser att det vid nylokalisering skall ställas rimliga krav på att miljöstörningar kan förebyggas. Kommunens uppfattning är att inom en utpräglad jordbrukstrakt kan ett avstånd på ca 90-100 meter mellan stallbyggnad och bostadshus accepteras.

11.7 TRANSPORT AV FARLIGT GODS

Farligt gods är varor som t.ex. är explosiva, brandfarliga, giftiga eller frätande och som därigenom kan orsaka skador på människor, djur och omgivande miljö. Kommunens egna vattentäkter och de många mindre grundvattentäkterna i nära anslutning till vägarna utgör en särskilt utsatt riskfaktor.

Väg 160 är klassad som primär transportväg för farligt gods. Den övervägande delen av de transporter på Orust, som kan klassas som transport av farligt gods, utgörs av petroleumtransporter. På väg 160 har antalet petroleumtransporter uppskattats till cirka 15 per dag. Antalet fordon med sådana transporter på de övriga vägarna på Orust är betydligt lägre. Delar av det övriga vägnätet är både smalt och krokigt, vilket innebär en ökad olycksrisk.

Närområdet till kommunens vattentäkter vid Rödsvattnet och Korskällan utgör skyddsområde för vattentäkt, vilket bl.a. innebär restriktioner mot transporter av farligt gods.

En ökande mängd sjötransporter med miljöfarligt gods passerar Orust. Olyckor vid oljehantering i Stenungsund kan lätt få följder även på Orust. Vid oljekatastrofer finns en regional plan för oljebekämpning av kustområdet.

Risken för skador till följd av farligt gods bedöms som störst vid bebyg-

gelse som ligger utmed den primära transportleden, inte minst vid passagen genom Henån och Varekil. Bensinstationer, oljedepåer, och verksamheter där omlastning sker är också ”högriskområden”. Uppställningsplats för fordon med farligt god saknas i kommunen.

STÄLLNINGSTAGANDE

Vid bygglovprövning och bebyggelseplanering bör alltid riskerna med transport av farligt gods beaktas. Detta gäller särskilt utmed väg 160 men även längs väg 178 mellan Varekil och Ellös. Vid lokalisering av bostadsbebyggelse eller annan verksamhet där människor vistas regelbundet närmare vägarna än 150 meter skall särskild riskanalys göras.

Olämpligt placerade bensinstationer bör på sikt flyttas till mindre utsatta lägen på betryggande avstånd från bebyggelse.

Möjligheten att anordna uppställningsplats för fordon med last av farligt gods i anslutning till planerat industriområde vid Månsemyr bör utredas.

11.8 BULLER

Buller är allt icke önskvärt ljud. Samhällsbuller är ett utbrett miljöproblem och är den störning som berör det största antalet människor i landet. Enskilda personer uppvisar olika tolerans för buller. Störningar från buller kan påverka människor på många sätt och ge upphov till olika symtom som hörselskador, aktivitetskador, psykosomatiska besvär och olika beteendereaktioner.

Vägtrafiken utgör den helt dominerande källan till buller på Orust. Särskilt längs vägar med skyltad hastighet 90 km/tim och längs genomfarter genom samhällena bör bullerfrågan uppmärksammas.

Bullerstörningar kan, förutom att påverka människors hälsa, även innebära försämrade rekreativvärden och naturupplevelser i natur- och friluftsområden.

STÄLLNINGSTAGANDE

Ny bostadsbebyggelse skall uppföras och placeras på ett sådant sätt att bullerstörningar ej uppstår inomhus eller utomhus. Naturvårdsverkets riktvärden skall tillämpas. Risk för trafikbuller i befintlig bebyggelse bör särskilt uppmärksammas längs med väg 160 och utmed genomfarter genom samhällena. Nylokalisering av bostadsbebyggelse närmare väg med skyltad hastighet av 90 km/tim bör ej ske närmare vägen än 100 m om det inte i särskild bullerutredning kan visas att gällande riktvärden ej överskrids.

Anläggningar som kan generera buller (industrier, skjutbanor med mera) skall lokaliseras på sådant avstånd från befintliga bostäder att gällande riktvärden inte överskrids.

Bullerstörningar från den alltmer omfattande fritidsbåttrafiken och de allt fler snabba motorbåtarna bör också uppmärksammas. Eventuellt kan

övervägas att inrätta ”tysta vattenområden” där hastigheten begränsas till cirka 5 knop.

Enligt det av riksdagen antagna riktvärdet för vägtrafikbuller samt Boverkets miljö kvalitetsmål anges för befintliga/nya bostäder (utomhus, frifältsvärde vid fasad), max 55 dB(A) under årsmedeldygn. Detta värde är ett s.k. planeringsriktvärde för trafikbuller som inte bör överskridas i bostadsnära områden. För inomhusmiljön bör ekvivalentnivån (medelvärde över dygnet) inte överstiga 30 dB(A) och maxvärdet inte överstiga 45 dB(A) nattetid.

11.9 ELEKTROMAGNETISKA FÄLT

Riskerna med att bo och vistas i närheten av större kraftledningar, ställverk, transformatorstationer, mobiltelefonmaster eller andra källor som alstrar elektromagnetiska fält är idag allmänt diskuterade. Forskning pågår inom området men man har hittills inte kommit fram till några säkra svar när det gäller riskerna.

Statens Strålskyddsinstitut (SSI) är central myndighet för frågor som rör skydd av människor, djur och natur mot skadlig inverkan av joniserande och icke joniserande strålning. Man har också utarbetat gränsvärden för olika typer av strålning. SSI gör bedömningen att risken för att exponeras för skadlig strålning från mobiltelefonmaster är mycket liten.

STÄLLNINGSTAGANDE

Kommunen skall tillämpa försiktighetsprincipen vid lokalisering av nya el-anläggningar och bebyggelse. Exponering av magnetiska fält skall begränsas. Nya master skall placeras på ett avstånd från bostäder och allmänna vägar som uppgår till minst 1,5 gånger mastens längd. Lokalisering av bebyggelse vid kraftledningar skall inte förekomma så att det elektromagnetiska fältet kan överstiga 0,2 μ T (mikrotesla).

11.10 RADON

Exponering för radon och radondöttrar i bostäder är ett av de mest framträdande strålskyddsproblemen i vårt land. Det radioaktiva ämnet radon bildas som en del i sönderfallskedjan när uran 238 sönderfaller. De radioaktiva ämnena förekommer i varierande omfattning i alla typer av berg och jord. Särskilt stor förekomst av radioaktiva ämnen finns i vissa graniter och alunskiffer. Radon kan genom höga stråldoser inomhus ge upphov till hälsoeffekter som cancer, skador på arvsmassan och inflammatoriska reaktioner i lungvävnaden.

Orust genomförde 1996 en översiktlig radonriskbedömning. Marken klassificerades som låg-, normal- och potentiell högrisk. Högriskområden är framförallt ett stråk sydväst från Slussen och området runt Stigfjorden.

Radonrikt vatten kan förekomma i bergborrade brunnar. Vattentäkter med radonförekomst över 1000 Bq/l (gränsen för otjänlighet) har endast påvisats inom högriskområdena.

STÄLLNINGSTAGANDE

Riksdagen har antaget miljömål för god inomhusmiljö genom skärpning av kravet för radon i byggnader. Senast 2010 skall radonhalten i skolor och förskolor vara lägre än 200 Bq/m³. Radonhalten i alla bostäder skall senast 2020 vara lägre än 200 Bq/m³.

Socialstyrelsen har i juni 2004 beslutat att ändra SOSFS 1999:22 genom att sänka riktvärdet för radon till 200 Bq/m³ som olägenhetsgräns för människors hälsa.

Kommunen har utifrån de nya kravnivåerna intensifierat radonspårningsarbetet såväl för offentliga byggnader som enskilda hushåll. Kommunen rekommenderar numer enskilda fastighetsägare att alltid utföra en radonprovtagning av djupborrade vattentäkter och det oavsett var vattentäkten är belägen.

Radongashalten i ny bebyggelse skall understiga 200 Bq/m³ vid nybyggnation. Detta innebär att all nybebyggelse bör utföras radonsäkert om det inte i särskild radonutredning kan påvisas att markens radonhalt är så låg att detta inte är nödvändigt. Vattentäkter med radonhalt över 500 Bq/m³ bör åtgärdas.

11.11 SKREDRISK

Orust domineras av sprickig bergsterräng som genomkorsas av många mindre dalgångar fyllda med finsediment (lera, silt eller sandjordar). Där marken utgörs av finsediment i lutande terräng samt längs strandavsnitt och vattendrag där finsediment förekommer kan risk för skred föreligga.

Räddningsverket lät 2001 utföra en översiktlig skredriskartering av delar av Orust. Av 12 undersökta områden konstaterades behov av ytterligare utredning och eventuellt stabilitetshöjande åtgärder i tre områden, centrala Henån, ett område i Kungsviken och vid Ellös hamn. Kommunen har under senare år, i samverkan med räddningsverket, genomfört stabilitetshöjande åtgärder i Henån och Nösund. Kommunen bedömer inte att det finns områden där stranderosion utgör någon risk för bebyggelse eller andra anläggningar. Frågan skall dock uppmärksammas i samband med kommande detaljplaner.

STÄLLNINGSTAGANDE

Vid all planläggning för bebyggelse på finsedimentära jordar skall områdets totalstabilitet fastställas genom geoteknisk utredning. Skredriskkommissionens anvisningar skall följas.

Kommunen avser att fortsätta utredningsarbetet framförallt när det gäller de identifierade riskområdena i Henån, Kungsviken och Ellös.

Översvämningen augusti 2002

11.12 ÖVERSVÄMNINGSRISK

Vid extrema högvattenstånd i havet översvämmas vissa kajer och bryggområden och andra lågt belägna områden. Det finns bebyggelse i kustsamhällena som ligger så lågt att vattnet vid extrema högvatten når upp till golvbjälklaget.

Det högsta uppmätta högvattnet ligger på cirka +1,45 meter över medelvattennivån. Med de klimatförändringar vi kan förvänta oss de närmaste 100 åren förväntas också havsnivån att stiga. Det råder delade meningar om hur mycket och hur snabbt detta kommer att ske, men en höjning med cirka 0,5 meter inom 50 år förefaller inte osannolikt. Klimatförändringarna förväntas också innebära att extrema vädersituationer inträffar oftare än tidigare. Det extrema regnoväder som drabbade Orust sommaren 2002 kan vara ett exempel på detta. Kommunen har kartlagt områden där översvämningsrisk finns antingen vid extrema högvatten eller vid extrema regnoväder.

STÄLLNINGSTAGANDE

Byggnader och anläggningar som kan vara känsliga för översvämningar bör inte placeras så att känsliga byggnadsdelar hamnar på lägre höjd än +2,00 meter över primärkartans 0-plan. Detta innebär cirka 2,10 meter över medelvattennivån.

11.13 RÄDDNINGSTJÄNST

Räddningstjänsten i kommunen har två huvudfunktioner:

- Att svara för räddningsinsatser i samband med olyckor
- Att arbeta med att förebygga olyckor m.m. genom tillsyn, utbildning, rådgivning och information

Idag finns brandstationer i Henån, Svanesund och Ellös. Dessutom finns räddningsvärn i Mollösund och på Gullholmen och Käringön. Räddningsvärnen har enbart resurser för utvändigt släckning vid brand.

Räddningstjänsten skall vara planerad och organiserad för att inom godtagbar tid och på ett effektivt sätt kunna påbörja och genomföra räddningsinsatser i enlighet med Lag om skydd mot olyckor, Plan- och Bygglagen samt den lokala risk- och sårbarhetsanalysen. Med godtagbar insatstid avses 10 minuter för tätorterna Henån, Ellös och Svanesund, 15 minuter för Varekil, Hälleviksstrand, Slussen, Kungsviken, och Göksäter, 20-30 minuter för övriga områden. För Gullholmen, Käringön och Mollösund gäller en godtagbar tid på 10-15 minuter för utvändigt släckning med hjälp av brandvärnsmännen.

STÄLLNINGSTAGANDE

Kommunens mål och prioriteringar när det gäller räddningstjänstens arbete framgår närmare av "Handlingsprogram enligt Lag om Skydd mot olyckor m.m." som antogs av kommunfullmäktige under 2006.

11.14 MILJÖKVALITETSNORMER

Myndigheter och kommuner skall vid planering och planläggning iaktta miljökvalitetsnormer enligt 5 kap miljöbalken. Miljökvalitetsnormerna (MKN) anger de förorenings- eller störningsnivåer som människor eller naturen kan utsättas för utan olägenheter av betydelse, som inte får överskridas (eller underskridas) efter en viss angiven tidpunkt.

Hittills har fastställts miljökvalitetsnormer för utomhusluft, fisk- och musselvatten samt omgivningsbuller.

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

Anges för kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensin, partiklar (PM 10) och ozon. Miljökvalitetsnormer får inte överskridas efter 2005 för kvävedioxid och inte efter 2009 för bensin och ozon. För övriga ämnen trädde normerna i kraft omedelbart. Om det finns risk för att någon MKN inte kan uppfyllas i tid skall ett åtgärdsprogram tas fram.

För att miljökonsekvensnormerna för kvävedioxid skall överskridas krävs såväl hög trafikbelastning och en stor andel tung trafik som korta avstånd till väg.

Med hänsyn till den relativt låga trafikbelastningen, den glesa bebyggelsen och den stora luftväxlingen bedöms inte miljökonsekvensnormerna för utomhusluft överskridas för Orust del.

Utsläppen av svaveldioxid härstammar framförallt från eldning och utsläpp från eldstäder. En ökning av exempelvis småskalig vedeldning kan medföra en viss ökning av utsläpp, men å andra sidan föreslås en ökad användning av närvärmsystem, sol och bergvärme vilket bidrar till minskade utsläpp.

Miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten

Normerna för fiskvatten ska skydda fiskpopulationer mot utsläpp av sådana föroreningar i vatten som kan leda till att vissa arter minskar i antalet eller dör ut. Normerna för musselvatten avser att skydda vissa populationer av skalddjur i kustvatten och brackvatten från olika utsläpp av förorenade ämnen.

I princip all havsmiljö runt ön förutom Ellösfjorden berörs av miljökvalitetsnormer för musselvatten. En ökning av antalet båtplatser med tillhörande båttrafik kan i viss mån bidra till ökade föroreningar lokalt. Åtgärder för att minimera dessa skall dock vidtas, se ovan. Samtidigt kommer föroreningar från enskilda avlopp att minska då fler ansluts till kommunalt VA.. Sammantaget bedöms utsläppen av förorenade ämnen inte komma att öka, så att miljökvalitetsnormerna för musselvatten överskrids till följd av översiktplanens förslag.

Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller

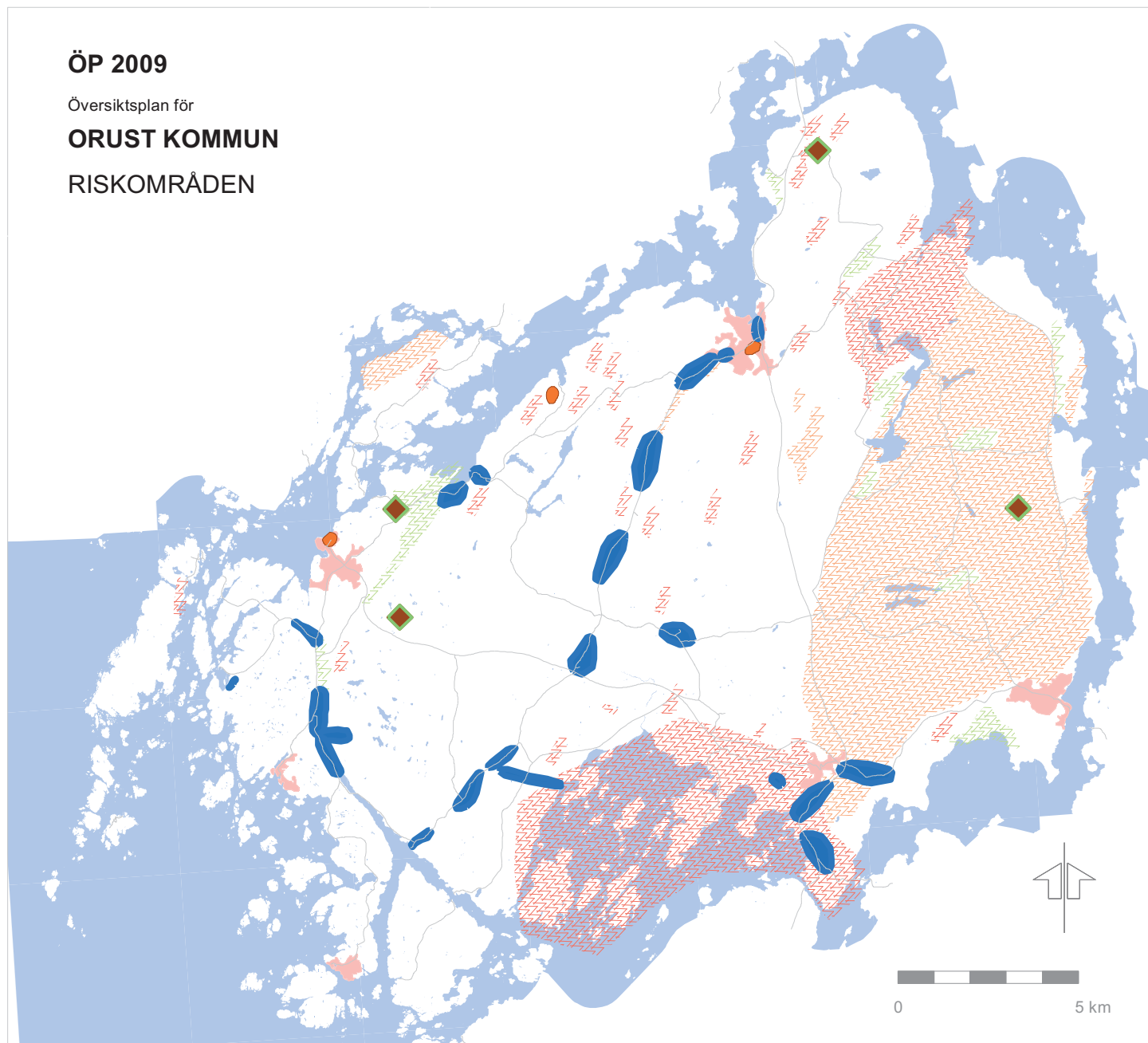
Normen avser att skydda från skadliga effekter på människors hälsa från störande omgivningsbuller från vägar, järnvägar, flygplatser och industriell verksamhet. Inget av översiktplanens förslag bedöms medföra att normen kommer att överskridas.

ÖP 2009

Översiktsplan för

ORUST KOMMUN

RISKOMRÅDEN

FÖRORENAD MARK

 Förorenat markområde

OMRÅDEN MED GEOTEKNISKA PROBLEM

 Områden med ökad skredrisk

 Områden med risk för översvämning

RADONKARTERING

 Potentiell högradonmark både i marklager och berg, samt i bergborrade grundvattentäkter

 Normalradonmark med risk för förhöjda värden i bergborrade grundvattentäkter

 Normalradonhaltig mark.
Inom områden med röda stavar finns risk för förhöjda radonvärden i bergborrade brunnar

 Lägradonmark